

ใบความรู้ความสัมพันธ์ของอาณาจักรสุโขทัยกับ
อาณาจักรต่าง ๆ

ความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านนาและเมืองพะเยา

ลักษณะความสัมพันธ์ของอาณาจักรสุโขทัยกับอาณาจักรล้านนาและเมืองพะเยา มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งตรงกับรัชสมัยพ่อขุนมั่งรายแห่งอาณาจักรล้านนาและรัชสมัยพ่อขุนงำเมืองแห่งพะเยา ระยะเวลาดังกล่าวนี้ดินแดนทั้งสามเป็นอิสระต่อกัน และผู้ปกครองอาณาจักรทั้งสามก็เป็นมิตรสนิทกันด้วย ดังจะเห็นได้จากตำนานโยนกและจารึกหลักที่ 76 (จารึกวัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่) ที่กล่าวถึงการสร้างเมืองเชียงใหม่ว่า พ่อขุนมั่งรายได้ทรงเชิญพ่อขุนรามคำแหงและพ่อขุนงำเมืองมาร่วมปรึกษาหารือ และเลือกชัยภูมิในการสร้างเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนาใน พ.ศ. 1839 การเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันเช่นนี้เป็นผลให้การขยายอาณาเขตทางเหนือของสุโขทัยนั้น ต้องสิ้นสุดที่เมืองแพร่และเมืองน่าน

หลังรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง ลักษณะความสัมพันธ์ของอาณาจักรทั้งสองเปลี่ยนไปให้ความสำคัญทางการเผยแผ่พุทธศาสนา ดังปรากฏหลักฐานในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ว่าสมัยพระเจ้ากือนาแห่งอาณาจักรล้านนาได้ส่งราชทูตพร้อมเครื่องราชบรรณาการมาเฝ้าพระมหาธรรมราชาที่ 1 เพื่อขออาราธนาพระสุมนเถระ พระภิกษุจากสุโขทัยไปประดิษฐานพระพุทธรูปลัทธิลังกาวงศ์ในอาณาจักรล้านนา

อิทธิพลทางพุทธศาสนาของสุโขทัยยังมีผลต่อลักษณะสถาปัตยกรรมของล้านนา ทำให้พระธาตุของล้านนา ในพุทธศตวรรษที่ 20 มีลักษณะศิลปะแบบสุโขทัยผสมอยู่ด้วย จึงนับได้ว่าอาณาจักรล้านนา ได้รับอิทธิพลทางศิลปกรรมจากสุโขทัยอีกประการหนึ่งด้วย นอกจากนี้เมื่อพ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์แบบลายสือไทยขึ้นนั้น อักษรดังกล่าวได้แพร่หลายไปยังอาณาจักรล้านนา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรสุโขทัยและล้านนาเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรที่ดีต่อกันและยังมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันด้วย ส่วนความสัมพันธ์กับพะเยาก็ดำเนินมาด้วยดีจนพะเยากลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา

ความสัมพันธ์กับอาณาจักรนครศรีธรรมราช

อาณาจักรนครศรีธรรมราชหรืออาณาจักรตามพรลิงค์เป็นอาณาจักรที่มีอำนาจอยู่ทางดินแดนแหลมมลายูตั้งแต่ก่อนที่จะมีการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย แต่หลังจากที่มีการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยขึ้นแล้ว และอาณาจักรมีความเข้มแข็ง จึงได้มีการขยายอำนาจทางการเมืองลงไปจนถึงเมืองนครศรีธรรมราช จนทำให้เกิดความสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

ด้านการเสกสมรส มีหลักฐานว่าปู่ใสสงครามหรือที่ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า “พระยาศรีไสยณรงค์ เป็นโอรสของพ่อขุนอินทราทิตย์กับเจ้าหญิงแห่งเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระยาศรีธรรมโศกราช เจ้าผู้ครองอาณาจักรนครศรีธรรมราช และจากหลักฐานพื้นเมืองนครศรีธรรมราช ก็กล่าวได้ว่าพระชายาองค์หนึ่งของพ่อขุนรามคำแหงที่ชื่อท้าวโคตมิลิตี เป็นเครือญาติของพระเจ้าศรีธรรมโศกราช จันทราภาณุ แห่งนครศรีธรรมราช ซึ่งคงจะยกถวายพ่อขุนรามคำแหงคราวเสด็จเมืองนครศรีธรรมราช

ด้านศาสนา อาณาจักรสุโขทัยได้เริ่มความสัมพันธ์กับอาณาจักรนครศรีธรรมราชด้านศาสนาตั้งแต่รัชสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์เสด็จไปเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับพระเจ้าสิริธรรมแห่งนครศรีธรรมราช และได้นำพุทธศาสนาเถรวาทจากนครศรีธรรมราชมาประดิษฐานที่สุโขทัยเป็นครั้งแรกหลังจากนั้นจึงได้แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวางในสมัยพ่อขุนรามคำแหง

ด้านการค้าขาย นครศรีธรรมราชเป็นเมืองท่าที่สำคัญของอาณาจักรสุโขทัยในการส่งเครื่องสังคโลกไปขายให้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อินเดีย ฯลฯ ดังนั้นการที่อาณาจักรสุโขทัยมีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับอาณาจักรนครศรีธรรมราช จึงนับเป็นประโยชน์ทางด้านส่งเสริมการค้าขาย ส่วนการค้าขายโดยตรงนั้นอาจจะมีไม่มากนัก